

ELŐSZÓ

A Tinta Könyvkiadó kétnyelvű köteteinek sorát bővíti ez a kis könyvecske, amelyet kezében tart az olvasó. Az angol nyelv ismerőinek és tanulóinak, illetve a költészet iránt fogékonyaknak különösképpen is érdekes és izgalmas élményt jelenthet elmerülni az angol nyelven alkotó huszonkilenc nagynevű költő verseiben, illetve azok mesteri magyar fordításában. Itt ugyanis igazi csodára bukkanhat az olvasó, hiszen a szavak értelmén túl olyan többletet kap, amelynek a varázsát a zene igézetéhez lehet hasonlítani, és amely leginkább a versmérték, a ritmus és a rím hangzásából áll elő. A lírai poéta verseivel igyekszik megragadni és érzéseinek a részesévé avatni az olvasót. Nem élne évezredek óta mindmáig a lírai költészet, ha nem volna milliók számára boldogító ez a beavatás. Ezért döntött úgy a Tinta Könyvkiadó, hogy ezúttal egy versgyűjteményt nyújt át olvasóinak. És hogy a roppant gazdag angol lírában el ne tévedjünk, a szerelmi témájú versekre szűkítettük le a válogatást. Úgy érezzük, hogy nemtől, kortól és érdeklődéstől függetlenül mindenki fogékony erre az érzésvilágra.

Az angol irodalom legnagyobbjának, William Shakespeare-nek az egyik szonettje került válogatásunk első helyére. Ez a szonett egyike a százötvennek, amelyet a drámaíró kiadott; a legtöbbjük szerelmes témájú, de kétharmaduknak a címzettje kétségtelenül férfi. Máig folyik a vita, hogy valóban homoerotikus szenvedélyből fakadtak-e ezek a versek, vagy csak a szerző túlozta el hízelgésből az érzelmeit, amelyeket egy (vagy két) fiatal, előkelő és gazdag pártfogója iránt táplált. Voltaképpen a dilemmát nem is kell eldönteni: a versek éppenséggel azt bizonyítják, hogy a szerelmi szenvedély hőfoka, tünetei, örömei és gyötrelmei teljesen azonosak, akár különmű, akár egynemű párokról van szó. A kötetben szereplő szonett egyébként nőhöz szól, de Shakespeare itt is elutasítja a szokványt: tételesen cáfolja kedvesével kapcsolatosan azokat az eltúlzottan hízelgő hasonlatokat, amelyeket

a konvencionális udvarló költők szoktak használni, hogy kimondhas-
sa, én úgy szeretem kedvesemet, ahogyan van, a maga természetes
szépségében – ez igen modernnek hatott abban a korban.

Ezt a szonettet követi a rövidebb, nyelvileg is könnyebben érthető,
átlátható versekből tíz-tizenöt darab, aztán fokozatosan „komolyod-
nak” a költemények, és az antológia felétől fogva már nehéz ilyen te-
kintetben különbséget tenni a versek között. Mindegyiknek megvan
a maga érdekessége, vonzereje, kinek ez tetszik majd inkább, kinek
az, és a második vagy harmadik elolvasásra már bizonyára mindenki
valamely másíkért fog lelkesedni. Olyan vers nem is került be a válo-
gatásba, amelyik ne lenne rendkívüli a maga módján.

Kötetünk utolsó egyharmada annyiban különbözik az előzőktől,
hogy itt a hosszabb versek gyülekeznek, az egy-másfél oldalasak vagy
még hosszabbak. Aki viszont eddig eljutott a költemények megemész-
tése során, az már nem fog megijedni néhány strófányi többlettől. A
legérzékenyebb olvasók éppen itt érkeznek el ahhoz, ami a leginkább
nekik való, a vérbő romantikus lírához, Byron és Shelley remekeihez.
A legvégére marad féltucatnyi óda az angol költészet egyik legkülönö-
sebb korszakából, a barokkból, amikor egyes költők bizarr és ironikus
oldaláról is megmutatták a szenvedélyt.

A kétnyelvű verseskötet még egy külön élménnyel szolgálhat azok-
nak, akiket különösen érdekel a verstechnika, akik esetleg maguk is
próbáltak már verset írni, netán idegen nyelvű verset magyarra átül-
tetni. Ha egy-egy verset sorról sorra vagy szakaszról szakaszra megpró-
bálnak összevetni az angol és a magyar szövege szerint, akkor hamar
rájönnek, hogy a prózai fordítás szabályai itt csődöt mondanak. Kötött
forma esetében a fordítónak tartania kell magát a sorok szótagszámá-
hoz, a ritmushoz és a rímek rendszeréhez, miközben persze a lehető
legteljesebben vissza kell adnia az eredeti szöveg jelentését. Mindezt
egyszerre figyelembe venni olykor a lehetetlennel határos, de egy le-
leményes kompromisszummal többnyire meg lehet oldani. Az igazán
jó fordításhoz azonban még a rutin és rafinéria sem elég. Valami olyan
adottság kell hozzá, ami a költői tehetséggel rokon: azt kell elérni, hogy
az olvasóra a magyar szöveg olvasása (majdnem) úgy hasson, ahogy az
eredeti hatott rá – feltéve persze, hogy az angolt is jól értette.

Tótfalusi Istvánnak több mint fél évszázada jelent meg első (Gergely Ágnes költőnővel közös) versfordításkötete – James Joyce-tól a *Kamarazene* –, amelyből három verset ebbe a gyűjteménybe is beválogattunk. Azóta termékeny és gazdag műfordítói karriert tudhat maga mögött. A jelen kötetben szereplő valamennyi költeményt az ő fordításában élvezheti magyarul az olvasó, miközben párhuzamosan gyönyörködhet az eredeti, angol nyelvű szövegekben is.